

Nr 214.

Av herr **Boman**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i vissa delar av lagen den 22 juni 1911 om bankrörelse.

I Kungl. Maj:ts proposition, nr 434, föreslås vissa ändringar i gällande banklag avseende dels förbud för enskild person eller handelsbolag att bedriva bankmässig inlåning från allmänheten, dels förbud för bankaktiebolag och solidarisk bank att utan särskilt av Konungen meddelat tillstånd öppna avdelningskontor å annan plats än där huvudkontoret är beläget, dels förbud för bankföretag att anställa ombud å ort, där det icke har avdelningskontor, och dels slutligen vissa nya bestämmelser om de allmänna ombuden vid banker.

Även om goda skäl kunna anföras för vissa av de föreslagna nyheterna, torde stora betänkligheter kunna framställas mot flera av förslagen och mot det sätt, varå de nya bestämmelserna avfattats. Då de viktigaste bestämmelserna även äro avsedda att erhålla retroaktiv verkan och de övriga icke äga synnerlig betydelse, synes föga skäl föreligga att nu i riksdagens sista timma framdriva denna lagstiftning.

Förbudet för enskilda att driva bankmässig inlåning avser enligt det statsrådsprotokoll, som åtföljer propositionen, icke att hindra dessa enskilda från att mottaga penningar mot ränta från en begränsad kundkrets. Efter detta medgivande torde någon egentlig invändning ej kunna göras mot förbudet, men det må ock uttalas, att ändringsförslaget torde äga ringa betydelse, då möjligen med ett par undantag inlåningsrörelsens kunder hos bankfirmorna nog uteslutande torde vara att finna bland kunderna på fondavdelningen.

Förbudet för bankaktiebolag och solidariska bankbolag att utan Konungens tillstånd öppna avdelningskontor å annan ort än huvudkontoret återfinnes i §§ 52 a och 168 a och övergångsbestämmelsen. Enligt

dessa skall förutsättningen för tillståndet vara, »att verksamheten finnes kunna vara till nytta för det allmänna». Då den nya bestämmelsen skall tillämpas på redan upprättade kontor på sådant sätt, att kontor, som öppnats efter mars i år, skulle få bestå blott till årets slut, och övriga för varje bank intill utgången av meddelad oktroj, varefter ny prövning skulle ske, är uppenbart, att här erbjuda sig möjligheter av betydlig ekonomisk räckvidd. Dessa ökas mera, då enligt ett uttalande i statsrådsprotokollet den nya bestämmelsen avser jämväl avdelningskontor, som uppkomma därigenom att en bank övertager en annan banks rörelse. Åtskilliga landsortsbanker ha som bekant funnit med sitt intresse förenligt att ha kontor i Stockholm; det torde kanhända vara svårt att påvisa dessas betydelse för det allmänna. I ett stort antal medelstora städer och å andra betydande handelsplatser finnas ofta ett eller flera bankkontor såsom filialer till andra banker, kontor vilka både för det lokala näringslivet ha stor betydelse och åt den ägande banken lämna avsevärd vinst. Är det meningen, att dessa skola reduceras, då deras betydelse för det allmänna väl kan erkännas vara omtvistlig?

Vilka skäl angivas då för ett förslag av sådan ekonomisk räckvidd? I kommittéförslaget uttalas, att syftet med tillkomsten av de under senare åren tillkomna nya avdelningskontoren torde ha varit konkurrens om inlåningen; vidare förmenar kommittén, att omkostnaderna för kapitalets uppsamling stegras utöver, vad som är förenligt med god rationell ekonomi, och förmenar, att med en väl organiserad bankrörelse torde icke en alltför stor talrikhet av avdelningskontor vara förenlig. Slutligen uttalar kommittén, att genom den fondkommissionsrörelse, som i flera fall bedrives vid avdelningskontoren, utbreddes ock fondspekulationen. Vore något i sistnämnda hänseende att vinna genom den föreslagna lagstiftningen, vore detta i hög grad beaktansvärt, men i verkligheten torde bankernas fondavdelningar, där sådana förekomma å mindre platser, ha väsentligt mindre betydelse för aktiespekulationen än fondhandlarnes erbjudanden och kurslistor, som leta sig väg även till platser, där inga bankfilialer finnas. Villigt må erkännas, att en bank, som arbetar med ett större antal avdelningskontor, måste anpassa sin organisation härför, men jag håller före, att så även skett, och torde vid dylik organisation en fullt tillfredsställande kontroll å kreditgivningen kunna äga rum vid huvudkontoret. Om det vore sant, att omkostnaderna för uppsamlingen av kapital oskäligt stegras genom avdelningskontoren, vore väl detta närmast en olägenhet för banken och dess delägare och berör föga det allmänna, men i verkligheten torde omkostnaderna relativt till rörelsen vid, de mindre avdelningskontoren å landsbygden vara ganska blygsamma och

i varje fall på intet sätt jämförliga med kostnaderna för avdelningskontoren inom t. ex. Stockholm för banker med huvudkontor i Stockholm, vilka icke avses att beröras av lagförslaget. Att genom nya bankkontor konkurrens uppstår med förut existerande banker är väl sant, men dylik tävlan plär väl i regel på det ekonomiska området anses vara till gagn för allmänheten. Skall det föreliggande förslaget godkännas av riksdagen, böra väl bestämmelserna i §§ 52 a och 168 a kompletteras med ett uttalande, att vid prövning av frågan om ett avdelningskontors upprättande hänsyn skall tagas ej blott till ortens behov utan även till den banks kapitalstyrka och verksamhet i övrigt, som ansökt om kontoret, varvid naturligtvis även bör beaktas, om huvudkontorets domicil kan anses vara ortens centralplats för handel, och beträffande befintliga kontor det sätt, på vilket rörelsen utöfvats.

Förbudet för banker att ha ombud å sådan ort, där de ej äro berättigade att ha kontor, återfinnes i lagförslaget §§ 52 b och 168 b. Mot själva tanken i detta förslag eller att hindra agenturverksamhet för bankrörelse har jag intet att erinra; ingen kontrollorganisation kan bjuda trygghet för möjligheten av allvarliga olägenheter vid dylik verksamhet. Men med den avfattning, förslaget erhållit, skulle fullt lojal och säkerligen aldrig missbrukad ombudsverksamhet förbjudas. Det torde vara känt, att flera svenska landsortsbanker, som ej ha eget kontor i Stockholm, där ha i regel någon bank som ombud, vilket besörjer i vissa fall icke blott deras clearing i Stockholm, utan även viss större in- och utlåning. Även detta ombudskap skulle, så vitt jag kan finna, bliva förbjudet, om icke andra stycket av §§ 52 b och 168 b omredigeras.

Mot lagförslagets nya bestämmelse i § 233 är givetvis intet att erinra, men dess betydelse är väl ej allt för stor. Med stöd av det anförda får jag hemställa,

att riksdagen icke måtte bifalla Kungl. Maj:ts proposition nr 434, eller

att, vid ett eventuellt bifall till densamma, ovan anförda synpunkter måtte vid lagens avfattning vinna beaktande.

Stockholm den 22 maj 1918.

Gustaf Boman.

I motionens syfte instämma:

Gustaf Tisell.

Herman Rogberg.

